

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

4 Quæ denominationes consequantur corpus Christi ex hac præsentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

proxime ad ipsam praesentiam terminari, sicut Deus solus potest illam efficere, sine impressione qualitatris: & sicut fortasse Angelus mouet caelum sine impressione alicuius impetus: hic enim necessarius est, quando vis agentis non potest proxime attingere effectum: alioquin sicut potest impetus immediate efficere motum, ita & vis agentis, si sit satis propinqua & proportionata.

Ad fundamenta secunda sententiae ex dictis patet responsio. Ad fundamenta vero primae opinionis nunc breuiter dicitur, neque ad veram rationem conuersionis, neque ad aliquid aliud, esse necessariam maiorem unionem inter Christum, & species, quam a nobis explicata est. Reliqua vero, quae ibi attinguntur, partim in sequenti sectione, partim in sua disputatione de transubstantiatione tractabuntur.

SECTIO IV.

Quae denominationes, & quasi idiomatum communicationes consequantur corpus Christi ex hac praesentia.

Proposuitur varia ratio- nes, quae in Eucharistia reperuntur, sub quibus varia praedica- ta illi tribuuntur.

Hae quaestio proponitur, ad explicandum modum loquendi in hac materia, qui in huiusmodi mysteriis est cognitu necessarius: tum ad exactius intelligendam rem ipsam, tum ad vitandos errores. Aduertendum ergo est, cum Christus sit in hoc sacramento vere realiter, & substantialiter, quaedam posse de illo hic existente absolute, & simpliciter dici, ratione suae substantiae: quaedam vero ratione modi existendi hic: quaedam propter conjunctionem ad species, & propter relationes, quae inde consequuntur: quaedam denique ratione ipsarum specierum: quae duplicia esse possunt: alia, quae reuera conueniunt corpori, quamuis mediis speciebus: alia, quae reuera solum speciebus insunt: denominant tamen corpus, veluti per quandam idiomatum communicationem, quorum omnium exempla in sequentibus proponam. Similis fere distinctio intelligi potest in ipsis speciebus: manent enim in hoc sacramento accidentia panis, alio tamen modo: vnde quaedam de illis possunt dici propter id, quod sunt: quaedam propter modum existendi, quem habent, quaedam propter id quod continent, vel representant: quaedam denique propter eam substantiam, quam antea continebant, & ex natura sua postulabant. Hic praesertim agimus de locutionibus, pertinentibus ad corpus Christi, de quibus nonnullas regulas trademus: nam quae ad species pertinent, pendunt ex his, quae de absentia substantiae panis in sequenti disputatione dicendi sumus: indicabimus tamen modum applicandi dictas regulas, quia fere est eadem proportio, supposita fidei veritate. Primo ergo dicemus de Christo, postea de speciebus. Circa Christum autem ea, quae ad absolutas praedicationes pertinent, faciliora sunt.

Omnia praedicta abso- luta, quae Christo secundum se conueniunt, de illo dicuntur ut est in Eucharistia.

Vnde dico primo: Omnia praedicta essentialia, seu substantialia, & accidentalia omnino absoluta, quae Christo secundum se conueniunt, dicuntur de Christo secundo, prout est in hoc sacramento. Aduertendum est: aliud esse, aliud vero conuenire illi, prout hic existit. Primum est verum de omni praedicto conueniente Christo quacumque ratione: quia solum denotat, eam formam conuenire subiecto hic existenti, non vero conuenire hic, seu formam ipsam esse in illo, prout est hic: & hoc modo de Christo in sacramento existente vere dicitur esse in caelo, & esse in loco naturali modo, &c. quia est idem omnino Christus: at vero in posteriori modo praedicationis denotatur praedictatum quod dicitur de Christo prout est hic, seu formam, quae per tale praedictatum significatur, esse hic praesentem: & hoc sensu, intelligitur conclusio, quae tam est certa, quam certum est totam Christi substantiam, & omnia accidentia absoluta, & conuatu-

ralia illi, esse in hoc sacramento: de quo dicendum est infra qu. 76. & ita Christus, prout est hic, vere, ac proprie dicitur homo, Deus, sapiens, pulcher, & similia.

Dico secundo: Praedicta, quae significant modum existendi, si respiciant localem modum, non possunt dici de Christo, prout est in hoc sacramento: si vero significant modum sacramentalem, vere de illo affirmantur. Itaque poterit dici Christus esse hic substantialiter, & realiter, quia haec solum denotant praesentiam realem: & poterit item dici esse hic immutabiliter totus in toto & in singulis partibus: quia haec & similia indicant verum modum sacramentalis praesentiae: non poterit autem dici esse hic extensus, aut circumscriptus, quia non habet hic realem modum existendi: & eodem sensu, non poterit dici esse localiter hic, an vero in alio sensu dici possit, infra qu. 76. dicemus, ubi de hoc, & de aliis modis inquirendum est. Haec vero praedictio, est hic corporaliter: & quia uoca est: nam si solum significet veram praesentiam corporis, vera est: sicut propter essentiam substantiam, dicitur, esse substantialiter: si vero illum corporaliter dicat modum proprium existendi corporis in loco, neganda est: & hoc modo dicunt inter dum Sancti, non sumi hic Christus carnaliter, sed altiori modo, vt disput. praeced. sect. 2. & 9. tractatum est: idem iudicium est de hac voce, Naturaliter: absolute enim est hic Christus supernaturali modo, atque ita supernaturaliter: Interdum vero dicunt Sancti, vere, ac naturaliter hic esse, & a nobis sumi: vt explicet realem eius naturam hic adesse: vt idem sit naturaliter, quod vere, ac realiter.

Dico tertio: Praedicta quaedam, quae indicant unionem aliquam Christi ad species, per modum continentiae, seu mutuae realitatis praesentiae, vere ac proprie dicuntur de Christo vt hic existente. Sic dicitur Christus contineri sub speciebus, & similia: & ratio est, quia vere intercedit aliqua unio, saltem per effectiorem & inseparabilem, ac intimam praesentiam: ergo ab hac potest redudare aliqua denominatio ad Christum ex speciebus: si enim ex loco circumscripte denominatur corpus locatum, seu contentum, & ex habitu vestitum, quid mirum, quod Christus sub speciebus existens aliquam proportionatam denominationem ab eis sumat?

His positis, quae clariora sunt, difficultas est, de quibusdam praedictis, quae significant mutationem, vel aliquid simile in accidentibus: quomodo dici possint de corpore Christi, quali per communicationem idiomatum: huiusmodi sunt, frangi, moueri, tangi, videri, & similia, de quibus duplex potest esse opinio. Prima, quae sine vlla distinctione affirmat, has locutiones vere ac proprie dici de corpore Christi: ita docere visus est VValdensi. tom. 2. de sacram. c. 53. & sequentibus: & tom. 3. de sacramentalibus. cap. 41. & 42. eum secutus est Cano libr. 5. de locis. c. vlt. ad vicimum, & in eandem sententiam inclinat Ruard art. 14. pagina 301. & Soto d. 10. q. 2. art. 7. idem etiam sentit Alan. libr. 1. de Euchar. c. 37. qui nimis videtur in ea opinione tuenda. Fundamentum eorum esse potuit, quia Sancti Patres haec omnia indifferenter praedictat de corpore Christi, sc. videri, contrectari, frangi, ac dentibus atteri, vt videre licet in Chryl. Hom. 45. in Ioan. & 24. & 46. in primam ad Cor. 83. in Matt. & 61. ad Populum, Cyril. 12. in Ioan. ca. 58. Greg. hom. 22. in Euangel. Theophyl. & aliis expofitoribus, & ad Cor. 11. circa illud verum, Quod pro vobis frangitur, Alger. lib. 1. de hoc sacramento, cap. 18. vbi in eandem sententiam August. refert, & fauet verbum Clementis in epist. 1. habetur in c. Tribus, de Consecrat. d. 2. vbi appellat, fragmenta corporis Domini, denique Act. 2. Lucae 22. prima ad Cor. 10. videtur vsurpari illa locutio, Panis, quem frangimus. Tandem (quod difficultus est) Berengarius in sua professione fidei co-

ens est confiteri, corpus Christi vere esse in altari, frangi, & sensibilibus manibus sacerdotum contrectari, ac dentib. atteri. fidei autem profelsio & heresis abiuratio propriis sermionibus fieri debet.

Secunda sententia est, quae e& contrario, sine distinctione dicit, has omnes locutiones esse improprias, metaphoricar, & solum per quamdam extrinsecam denominationem dici de corpore Christi. Quae sententia merito tribui potest Durand. in 4. dist. 10. qu. 3. quatenus negat, eas etiam voces, quae mutationem localem significant, proprie ac vere dici de Christo in hoc sacramento, quia reuera (inquit) in se non mutatur, etiam per accidens, sed solum denominatione extrinseca. Et fundatur in eo errore, quem supra ex eodem reuimus, scilicet Christum no& esse hic praesentem, nisi sola praesentia ordinis: unde citato loco negat, hic vere, & realiter contineri: unde consequenteriam negat, vere, & realiter moueri, in quo cum illo sentit Caietanus infra q. 76. artic. 6. non quidem ex illo erroneo fundamento: sed ex alio falso metaphisico principio: existimat enim, Angelos, & quamlibet substantiam non existentem in loco quantitatie, non mutare locum per mutationem intrinsecam sibi inhaerentem, sed per denominationem extrinsecam.

Distinctione tamen opus est: in hoc enim sacramento quaedam ita sunt circa species, vt ex eis consequenter fiat, seu transeat aliqua mutatio ad corpus Christi in seipso: quaedam vero ita sunt circa species, vt in eis tantum versentur, & non transeat ad corpus Christi in se, exempla postea subiiciam.

Dico ergo quarto in hac sententia, praedicata prioris generis, quatenus significare possunt mutationem aliquam vere ac proprie factam in corpore Christi, cum omni proprietate de illo dicuntur. Ratio est clara, quia vnaquaeque res proprie denominatur a mutatione in ipsa facta seu recepta, etiam si contingat ex mutatione alterius redundare. Exempla sunt, primum in terminis significantibus mutationem localem: verissime enim, ac propriissime dicitur corpus Christi eleuari, circumferri: & propterea etiam dicitur proprie manducari: quia haec vox mutationem localem indicat: solum est obseruandum, quod sicut praesentia realis corporis Christi, licet non sit proprium vbi quantitatum, significatur tamen terminis localibus, vt esse hic, & ibi, quia non habemus alias voces, quibus veritatem illius praesentiae significemus: ita hanc mutationem, licet non sit proprius motus phisicus, quantitatiuus, significamus vobis, indicantibus motum localem, quia non habemus alias, quibus declaremus, hanc veram, realem & successiuam mutationem, quae fit in corpore Christi: & hoc modo dicimus huiusmodi locutiones esse proprias, vt recte notauit Petrus Soto, lect. 6. de Eucharistia, & est communis Theologorum sententia in 4. d. 10. vbi Scot. q. 5. & 6. Richard. art. 4. q. 1. Paluda. & Capr. q. 3. Maior q. 6. Argent. q. 2. art. 6. Marfil. qu. 7. artic. 3. concl. 4. Gabr. lect. 46. in Canon. & alij, quos statim referam: & sine dubio est aperta sententia D. Thomae, q. sequenti, art. 6. vbi dicit Christum moueri per accidens, motis speciebus ad eum modum, quo mouetur anima, moto homine, & in vniuersum, motis nobis, mouentur ea, quae sunt in nobis. Et contra Durandum sufficiens argumentum est, quod ex falso, & erroneo fundamento procedit: de hmitum est enim cap. Firmiter, & in Trid. sess. 13. quod autem in aliquo continetur, vel mouetur moto illo, vel definit sub illo contineri. Contra Caietanum vero fieri possunt argumenta omnia, quae de Angelis sunt, & in vniuersum fieri possunt de omni eo, quod mutat praesentiam realem, & consequenter propinquitatem, vel distantiam: ostendimus enim, hanc praesentiam esse aliquid reale in re praesenti: ergo non potest mutari, sine vera mutatione ipsius rei. Deinde mutata praesentia, mutantur relationes, & non propter mut-

Franc. Suarez Tom. 3.

tationes terminorum, vt suppono, ergo propter mutationem ipsius subiecti, seu fundamenti, quod in illo est. Tandem in ipsa voce est repugnantia: cum dicitur, aliquid mutari, per solum extrinsecam denominationem, alias Deus mutaretur, cu& creat: & Verbum cum est vnitum humanitati. Et ratio est, quia mutatio proprie est actus mobilis, seu subiecti, & ideo nihil proprie, ac vere dicitur mutari, nisi quod est subiectum motus, vel secundum se totum, vel secundum partem. Neq; Durand. & Caietan. contra hoc obiciunt aliquid, quod difficultatem faciat, vt ex infra probandis seu tractandis constabit. Solum est aduertendum: hoc exemplum debere intelligi, quando species mutant locum, ita vt nouum aliquem locum acquirant: quia si motu circulari intra omnino idem spatium moueantur probabile est, tunc corpus Christi Domini non mutari, vt multi ex citatis authorib. docent, praesertim Maior q. 6. quia ibi tantum fit mutatio loci specierum, secundum partes, in quibus totus Christus exiit, & ideo necesse non est, in ipso fieri motum. Quae ratio recte probat, talem motum no& esse necessarium: & ideo verisimile est, non fieri: non esset tamen difficile defendere, etiam in illo modo posse Christi corpus moueri, quia posset mutare partiales modos praesentiae, sed non est, quod in hoc immoremur. Secundum exemplum est, in desitione huius praesentiae corporis Christi, corruptis speciebus, hoc enim proprie & vere dicitur: quia vere fit in Christo aliqua mutatio amissionis illius praesentiae: cu& enim illa aliquid reale fit in corpore Christi, illa amissa aliter se habet corpus Christi, quam antea: ergo mutatum est. Propter haereticos vero, qui hoc sacramento blasphemant, caute loquendum est, quauis n. proprie dicatur corpus Christi amittere praesentiam, seu definire esse hic, non tamen absolute dicendum est definire esse, nec corrupti, nec digeri, seu mutari in substantiam aliam, quia haec significat corruptionem substantialem. Unde etiam fit, eas translationes, quae fieri solent circa materia panis, post corruptionem panis, & accidentium eius, nullo modo posse denominare Christi corpus, cum post corruptionem specierum, iam praesens non adsit, & omnis haec denominatio supponat hanc praesentiam, de qua legitur V Valdensum to. 2. c. 65. & Claudium repetit. 5. c. 3.

Atq; hinc sequitur primo, quid dicendum sit de aduerbiis localibus, vt esse hic, vel alibi, vel in pluribus locis, simpliciter enim ita loqui possumus, quia non habemus alia verba, quibus hanc praesentiam significemus: & quia illae voces non necessario significant modum existendi alicubi circumscriptiue, seu cum locali extensione quantitatis, sicut enim etiam dicimus, esse hic, vel alibi. Deniq; ita loquuntur Sancti, & Theologi, quos supra reuimus: & eodem modo dicimus etiam, Christum contineri sub speciebus, includi in tabernaculo, habitare in Ecclesia, & similia.

Secundo colligitur, nomina significantia relationem propinquitatis, vel distantiae proprie ac vere dici de corpore Christi per intrinsecam denominationem. Hoc per se clarum est, quia, cum realis praesentia sit verus modus corporis Christi, est sufficiens fundamentum huius relationis, imo ex intrinseca ratione harum denominationum necesse est, illas proprias esse, & intrinsecas, saltem ratione fundamenti: unde si alias sit res capax relationis realis, non est cur illa non consurgat. Solum est in relationibus, quae significant distantiam, cauenda aequiuocatio quaedam, in verbo enim distandi, includitur negatio praesentiae ad rem alteram, seu ad alium locum: cum autem Christus propter hanc praesentiam in vno loco, non priuatur praesentia in aliis locis, ideo licet sit propinquus terra, non distare dicitur a caelo, & eadem ratione no& dicitur proprie distare a se ipso, quia non potest a seipso separari, quamuis modus existendi, quem

V Valdensi. Claudius. Aduerbia locatia simpliciter possumus ac Christofidici.

Similiter et nomina significantia propinquitatem vel distantiam.

di quem habet in caelo, potest distare à modo quem habet in sacramento, & è contrario.

Tertio colligitur, propter has denominationes, non esse necessariam vnionem formalem, quia quod vnum mutetur ad motum alterius, non semper prouenit ex vnione formali: sed ex quacumq; connexione etiam effectiua oriri potest, vt ex se constat: & similiter, quod aliquid amittatur, deficiente altero, indicat quidem necessariam dependentiam, non tamen necessario formalem vnionem. Vnde quod ex illo exemplo colligit Henricus, quod lib. 1. q. 5. species esse corpori Christi rationem formalem existit dicit, si proprie, & in rigore sumatur, non est verum, vt ex dictis constat.

Henricus.

Quae sunt circa species, & non ponunt aliquam mutationem in ipso corpore Christi, neq; attingunt ipsum in se, non proprie illud denominant, sed interdum metaphoram, vel extrinsecam denominationem. Ratio primae partis est, quia cum corpus non sit proprie vnium specieb, vnione formalis, si ad ipsum non pertingit forma denominans, non est cur ipsum proprie denominet propter solas species, quod aperte confirmabunt exempla secundae, & tertiae partis. Probatur ergo secunda pars, quia licet species calefiant, vel alterentur, non dicitur corpus Christi alterari, sicut in cap. In quadam, de Celebrat. miss. dicitur non madeseri, etiam si madesiant species panis, cum mittuntur in calicem. Et confirmatur, quia corpus Christi non denominatur quantum, rotundum, aut album, ab ipsis speciebus panis, sub quibus ipsum manet, ergo nec denominabitur calidum à calore in eis existente, siue antiquo, siue de nouo factò, ergo nec denominabitur calefieri. Et confirmatur secundo, quia actiones precedentes ab speciebus non tribuuntur corpori, aut sanguini Christi, vt non dicitur sanguis frigidescere, etiam, si species frigidissime sint, & haec exempla ostendunt, non intercedere formalem vnionem, nec denominationes alias in illa fundari: alias istae etiam denominationes ex illa oriuntur: esset enim aequalis ratio, sicut etiam videmus fieri in mysterio Incarnationis, dicitur enim, Verbum, ratione humanitatis vnictum, & ambulare, & mori, & calefieri, &c.

Dico quinto, Quae sunt circa species, & non ponunt aliquam mutationem in ipso corpore Christi, neq; attingunt ipsum in se, non proprie illud denominant, sed interdum metaphoram, vel extrinsecam denominationem. Ratio primae partis est, quia cum corpus non sit proprie vnium specieb, vnione formalis, si ad ipsum non pertingit forma denominans, non est cur ipsum proprie denominet propter solas species, quod aperte confirmabunt exempla secundae, & tertiae partis. Probatur ergo secunda pars, quia licet species calefiant, vel alterentur, non dicitur corpus Christi alterari, sicut in cap. In quadam, de Celebrat. miss. dicitur non madeseri, etiam si madesiant species panis, cum mittuntur in calicem. Et confirmatur, quia corpus Christi non denominatur quantum, rotundum, aut album, ab ipsis speciebus panis, sub quibus ipsum manet, ergo nec denominabitur calidum à calore in eis existente, siue antiquo, siue de nouo factò, ergo nec denominabitur calefieri. Et confirmatur secundo, quia actiones precedentes ab speciebus non tribuuntur corpori, aut sanguini Christi, vt non dicitur sanguis frigidescere, etiam, si species frigidissime sint, & haec exempla ostendunt, non intercedere formalem vnionem, nec denominationes alias in illa fundari: alias istae etiam denominationes ex illa oriuntur: esset enim aequalis ratio, sicut etiam videmus fieri in mysterio Incarnationis, dicitur enim, Verbum, ratione humanitatis vnictum, & ambulare, & mori, & calefieri, &c.

Exempla tertiae partis conclusionis sunt, primum de fractione, quod enim corpus Christi frangi, aliquo modo dicitur, probant adducta in prima sententia, quod vero illa locutio metaphorica sit, & non propria, colligitur ex D. Th. infra q. 77. art. 7. in corp. & ad 3. vbi dicit, Christum proprie dici manducari, non sic autem frangi, sed tantum ratione specierum, in qua doctrina, & differentia confirmat vtramq; conclusionem nostram, idem optime docet in 4. dist. 12. q. 1. artic. 3. quaest. iunc. r. ad 1. & ibi Bonau. ar. 3. q. 1. A. len. qu. 420. memb. 1. Gabr. lect. 80. in can. Victo. in sum. nu. 69. & Petr. Soto dicta lect. 6. & bene Innoc. lib. 4. c. 9. & 10. vbi aduertit, Berengarium haereticum coactum esse vt in sua confessione nomine contraeactionis, fractionis, quia ipse antea dolose fatebatur, haec fieri circa corpus Christi, sed postea explicabat, in signo corporis Christi, & ideo compulsus est fateri fieri non circa nudum signum, etenim hoc sensu dictum est, fieri circa corpus, id est, circa sacramentum, quod vere, & realiter continet corpus. Ratione patet, quia fractio proprie & in rigore significat diuisionem, & discontinuationem partium: quam constat non fieri in partibus corporis Christi. Ratio autem metaphorae esse potuit, vel, vt per illam locutionem magis declararetur realis praesentia: vel quia fractio nunquam fit, sine motu locali: & ita cum fit fractio, corpus Christi vere mouetur, & ita aliquid participat de fractione: vel quia fractio ad distributionem ordinatur, praesertim quando est ad vsum, vt est illa, de qua fit mentio in Scriptura: corpus autem Christi proprie distribuitur, & ita sumi potuit fractio pro

D. Thomas.

Bonauent. Alensis. Gabr. Victoria. Petrus Soto. Innoc.

distributione, vel certe, quia cum franguntur species ipsa praesentia corporis Christi, quae antea tantum erat vna in actu, & plures in potentia, per fractionem fit plures in actu, & ita quodammodo diuiditur, q. Soto supra notauit. Deniq; quia haec locutio metaphorica est, interdum simpliciter negatur, ne ad ipsum Christi corpus referri videatur, & ita dicit Ecclesia: Nulla rei sit scissura, signi tantum fit fractura, Et non cofractus, non diuisus integer accipitur, de quo legatur Guitmund. l. 1. de hoc sacramento. parum à principio, VValdenf. tom. 2. c. 39. & Rossent. lib. 2. contra OEcolampad. c. 34.

Secundum exemplum huic simile est de contactu, seu contraeactione sensibili corporis Christi, nam prius contactus solum est inter res extensas in ordine ad locum, quarum extrema sunt simul, & hoc modo non potest in hoc sacramento esse verus ac proprius contactus circa corpus Christi, quin potius neq; ipsae species ipsum proprie tangunt, vt recte dixit Henricus, quolib. 1. q. 5. & Richard. dist. 10. a. 4. q. 2. & Capreol. q. 1. ad 3. contra primam conclusionem, & inuauit Altius lib. 4. tract. 5. c. 4. dicens, quod species tantu assilunt corpori Christi, & velant ipsum, quia tamē, vt supra diximus, quodammodo comparantur species ad corpus, sicut habitus ad rem vestitam, quem admodum dicitur tangere hominem, tangendo eius vellem, ita dicitur quodammodo tangere Christu tangendo species, & praesertim vsurpatur haec locutio ad explicandam magis realem praesentiam, vt late Claud. reper. 5. c. 3.

Tertium exemplum est simile de missione, dicitur enim corpus Christi miseri sanguini, vt in canone dicimus: Fiat commistio corporis & sanguinis. Proprie autem missio per iuxta positionem videtur includere duo, & diuisionem miscibilium in partes, & contactum partium inter se. Quae duo possunt interuenire inter species vini, & panis: non autem inter ipsum corpus, & sanguinem: haec autem dicuntur inter se miseri, quatenus ex vi verborum consecrationis, sub partibus specierum panis, est corpus: & sub partibus specierum vini, est sanguis: & illa miscetur inter se: & ita quodammodo fit missio inter corpus & sanguinem, secundum praesentiam sacramentalem. Vltimo dicitur corpus Christi videri per species, non quidem proprie, & in se, hoc enim modo Christi corpus est hic inuisibile, propter quod interdum inuisibile vocatur ab Aug. in c. Nos autem, &c. Hoc corpus, de Consec. d. 2. Et sic etiam dicunt Sancti in hoc sacramento, aliud videri, aliud credi. Amb. lib. de myst. c. 9. & Cyri. Hierosol. catech. 4. dicitur ergo videri, sicut de contactu dixi, ad explicandam magis realem praesentiam, dicitur enim interdum videri, quae solum in proximo continente, vel per accidens sub aliquo signo, in quo realiter continentur, percipiuntur visu: quomodo interdum in Scriptura dicuntur videri Angeli, in corporibus assumptis, ad hunc ergo modum dicitur videri corpus Christi sub speciebus, & sic etiam interdum dicitur visibiliter sumi, vt est apud Aug. ser. 2. de verbis Apostoli, legatur D. Th. infra q. 76. art. 7. Hugo de sancto Vi. lib. 2. de sacramen. par. 8. c. 7. Raban. lib. de corp. & sanguin. Dom. c. 26. Claud. reper. 4. c. 6.

Atq; hinc facile patet responsio ad fundamenta vtriusq; opinionis, & praesertim ad illam interrogationem: si haec locutiones sint metaphoricae, cur Berengarius in sui erroris abiuratione, illis vi coactus sit, cum fidei professio verbis maxime propriis fieri debeat. Respondetur enim primo, id factum esse, quia metaphorae illorum a verborum est satis perspicua, & aliunde est aptissima ad explicandam veram Christi praesentiam. Deinde ex Innoc. supra, c. 10. quia ille haereticus fatebatur haec fieri circa corpus Christi in sacramento, dolose tamen: intelligebat enim fieri solum in signo, sub quo negabat, vere Christum contineri, & ideo

Gaitmud. VValdenf. Rossent.

Henricus. Richard. Capreol. Altius.

Claud.

Aug.

Ambrosius. Cyri.

Aug. Hugo. Raban.

Claud. Berengarius.

DISPUTATIO XLVIII.

De comparatione utriusque praesentiae, sacramentalis, & naturalis corporis Christi.

& ideo coepulsus est confiteri realiter fieri circa Christum, id est, circa sacramentum, in quo Christus realiter continetur, nam, quia sacramentum hoc consistat ex corpore Christi, & speciebus: ideo, quae sunt in illoratione specierum, dicuntur quae d'immodo fieri circa corpus Christi.

Ex his vero sequitur, has locutiones, cum metaphorice sint, non esse admodum extendendas, nec praeter usum Sanctorum, ne alicui fortasse erroris occasio detur, propter quod vitamus eas, vel locutiones, vel denominationes ab accidentibus sumptas, quae indicare possunt, talia accidentia Christo inherere: ideo non dicimus, corpus Christi esse rotundum, aut album, calidum, aut frigidum, alteratis speciebus, & eadem ratione non dicitur obdurari Corpus Christi, aut accescere sanguis, licet haec fiant circa species. Et haec etiam exempla confirmant, priores denominationes non esse proprias, nec fundatas in vera, ac formalis unione inter Christum & species, alioquin eadem ratio esset de omnibus praedictis. Et hinc obiter etiam intelligitur, an haec locutiones sint a. Immittenda, hoc album, vel hoc rotundum est corpus Christi, de quibus late agit Vvaldens. to. 2. de sac. c. 72. ubi simpliciter & in rigore falsas esse existimat, quia illud subiectum, album, vel rotundum, in rigore supponit pro subiecto eorum accidentium, & illud non est corpus Christi, sicut et, haec est in rigore falsa, hoc quantum est corpus Christi, quia hoc quantum supponit pro haec extensa, & haec quidem est dialectica proprietas locutionis, si sola proprietas illorum terminorum connotatiuorum attendatur: tamē, si illud pronome hoc, extrahat subiectum ad illam rigorosam significationem, & significet contentum sub hoc albo, vel quato, verus erit sermo, & idem iudicium est de his, hoc sensibile est corpus Christi. E contrario vero, an corpus Christi, prout est hic posset dici sensibile, vel tangibile proprie, & non metaphorice, distinctione opus est: nam, si illa verba significant proprietatem corporis secundum se, verae sunt propositiones, si autem modum existendi, erunt falsae, quo sensu dixit Aug. in c. Nos autem, de Consec. dist. 2. Sumere nos in sacramento res insensibiles, carnem & sanguinem Dni. Corpus ergo Christi, quod hic est visibile, est & tangibile: non est tamen proprie visibile, ut est hic, quamvis metaphorice dicatur ratione specierum visibiliter sumi, ut Aug. ser. 2. de verbis Apostoli loquitur.

Dico sexto, Quae conveniunt corpori Christi secundum se, non possunt dici de speciebus, nisi valde metaphorice & improprie, eo modo, quo nomen rei significat tribuitur signo. Ratio est clara, quia corpus Christi est res omnino distincta ab speciebus, neque ita illis unitur, ut sua attributa illis communi-ent. Iuxta hanc conclusionem interpretantur multi, quod alibi dixit Aug. Sacramentum corporis Christi, quodammodo dici corpus Christi.

Dico septimo, Quae conveniunt pani praecise, ratione suae substantiae, non dicuntur proprie de hoc sacramento, sed vel nullo modo, vel per metaphoram. Ratio est, quia hic non adest substantia. Unde fit, ut hoc sacramentum non possit dici absolute, & simpliciter panis, sed vel metaphorice, quia ex pane coactum est: vel, quia sub accidentibus panis datur, vel cum addito, significationem eleuante, ut cum dicitur, panis vitae, qui de caelo descendit.

Dico ultimo, Denominationes, quae consequuntur actionem mutuam inter Christum & species, proprie de ipsis dicuntur seruata proportione. Ratio est, quia, ut diximus, vera actio inter ipsa intercedit: unde proprie dicitur Christus sustentare species, si effectiorem significet, & eodem sensu dicuntur species continere Christum, & eadem ratio est, de relationibus consequentibus actionem, seu mutuam realem praesentiam.

Docet Catholica fides, Christum Dominum simul existere in hoc sacramento, & in caelo, & in nocte cenae simul extitisse in cenaculo, modo sibi conaturali & visibili cum discipulis suis, & post consecrationem sub speciebus panis, modo sacramentali.

Ad explicandam ergo propriam rationem, & differentiam sacramentalis praesentiae, de qua nobis sermo est, oportet illam cum naturali, seu quantitativa praesentia conferre, ut ex utriusque collatione, essentia & propria definitio praedictae sacramentalis praesentiae magis constet, & multa principia explicentur, quae ad soluendas plures difficultates in hoc mysterio occurrentes plurimum conferent. Possunt autem haec praesentiae comparari, aut in unitate, & distinctiōne, aut in dependentia vnius ab alia, aut in oppositione, & repugnantia, aut demum in concomitantia quadam, de quibus sigillatim dicemus.

SECTIO I.

Utrum sacramentalis praesentia corporis Christi specie differat a naturali seu quantitativa.

Sensus huius quaestiones satis constat ex praemissa terminorum expositione. Ut autem ratio difficultatis aperiat, nonnullae convenientiae, & differentiae harum praesentiarum praecise ponendae sunt. Primo itaque conveniunt, quia utraque est intrinsecus, & realis modus corporis Christi: sicut de sacramentali praesentia, disput. praeced. probatum est: de quantitativa vero constat ex philosophicis principis, quae in 4. Phisic. traduntur. Secundo conveniunt, nam utraque harum praesentiarum potest esse formalis ac per se terminus alicuius mutationis: nam praesentia naturalis est terminus motus localis intrinsecus, & maxime proprius, ut constat ex phisicis: praesentia vero sacramentalis, cum sit modus corpori adueniens, & non necessario consequens existentiam eius: constat eam fieri posse per aliquam mutationem: vel propriam, vel improprie dictam: prout comprehendit omnem actionem novam, ut latius infra sumus disputaturi, de transsubstantiatione tractantes. Tertio conveniunt, quia utraque harum praesentiarum est fundamentum propinquitatis, & distantiae: ut per se manifestum est in quantitativa praesentia: de sacramentali vero, & in superioribus declaratum est & videtur res certa ex principis fidei: non enim nunc contendimus, an haec propinquitas, vel distantia sit vera relatio realis praedicalis: nihil enim ad mysterium fidei explicandum spectat: sed agimus de reali propinquitate, quae per modum relationis facilius intelligitur, & explicatur, vel per negationem quandam indistantiae: atque hoc modo constat ex doctrina fidei, Christi corpus per sacramentalem praesentiam fieri indistantem ab speciebus panis: & consequenter fieri propinquum aliis corporibus, quibus ipsae species panis propinquae sunt.

Differunt autem haec praesentiae primo: quia corpus quantum, naturali modo existens in loco, ita occupat spatium, quod replet, ut ab illo necessario excludat omnem aliam quantitatem, naturali modo extensam & existentem in loco: hac enim ratione, quando unum corpus ingreditur aliquem locum, inde expellit corpus ibi praexistens: neque naturaliter fieri potest, ut sibi penetratur: at vero in sacramentali praesentia non ita contingit: nam per illam ita fit Christus praesens ubi fuerat substantia panis, & vini, ut ab illo loco non excludat totam panis, & vini quantitatem, sed relin-

Conuenientia interpretata naturalem & sacramentalem Christi.

Differentia plures inter easdem proponitur.

